

2000'den Sonra Türkiye'de Öğretmen Politikaları ve Öğretim Programları Geliştirme Çalışmaları*

Teacher Policies and Curriculum Development Initiatives After The 2000s in Turkey

Öz

2002 yılında iktidara gelen Adalet ve Kalkınma partisi 2022 yılı itibariyle 20 yıldır ülkede eğitim politikalarına yön vermekte ve sistemi yönetmektedir. Bu süre içerisinde 8 bakan görev almış ve eğitim sistemi üzerinde oldukça fazla değişiklik yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde 1920-2002 arasında 82 yılda 57 bakan değişikliği yapılmış ve bir bakanın ortalama görev süresi 1,4 yıl iken 2002-2022 arası 20 yılda 8 bakan değişimi sonucu ortalama görev süresi 2,5 yıl olarak gerçekleşmiştir. Bakan değişimine bağlı olarak üst düzey eğitim bürokrasisinde de benzer oranlarda değişim yaşandığını söylemek mümkündür. Bu çalışmada öğretmen politikaları ile öğretim programlarına ilişkin son 20 yılda yapılan çalışmalar derlenerek eğitim sistemi açısından ne anlama geldiği irdelenmekte, öğretimin niteliği ve gelecek perspektifi açısından yorumlanmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen politikaları, program geliştirme, Türk eğitim sistemi, eğitim politikaları, eğitim sistemi değişikliği

Abstract

Turkish Educational System has experienced several change initiatives after the 2000s which could be much more than the previous years dated back to the founding of the republic in 1923. Teacher training and program development are the fields that have changed concerning more than a million teachers. When investigated more closely, what has happened in teacher training, quantitative changes and steps were dominated to the educational system that has not led to school success and teacher motivation. There have been too many change initiatives which were lasted at least two years and a new step has emerged when a new minister was appointed for the sake of appearance. It is also the case for program development initiatives that several changes have been made since the basic reforms in 2005 of a paradigm shift from behaviorism to constructivism. Nearly every two years programs have undergone a change that has not much lasted. Central policies and bureaucratic structure are the basic reasons that are far from social sensitivity and teacher policies and changes have been initiated mostly for the sake of appearance quantitatively instead of concerning with teachers' and society's sensitivity, needs, and expectations qualitatively.

Keywords: Teacher policies, curriculum development, Turkish education system, education policies, education system change

* Bu makale 1. yazarın 2. yazar danışmanlığında 2019 yılında yayımlanan yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

1. Uzman, MEB, Türkiye, fmgulmez14@gmail.com.

2. Prof. Dr., Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye enginaslanargun@gmail.com

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Fatih Mehmet GÜLMEZ, fmgulmez14@gmail.com.

Giriş

Türkiye’de 2000’li yılların başında gerçekleşen iktidar değişikliği sonrası 20 yılı aşkın bir süredir aynı siyasi parti iktidarını sürdürmektedir. Çeyrek asra yaklaşan bu süre zarfında Türkiye’de birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da pek çok değişiklik gerçekleşmiştir. Eğitim alanında gerçekleşen bu değişiklikler arasında araştırmada ele alınan *öğretmen politikaları* ile *öğretim programı güncelleme* çalışmaları bir eğitim sisteminin neredeyse en önemli iki ayağını oluşturmaktadır. Öğretim programları ile yeni yetiştirilecek nesillere hangi özelliklerin kazandırılacağı, hangi kültür ve medeniyet doğrultusunda eğitim-öğretim verileceği ve nasıl bir insan yetiştirileceği sorusuna cevap verilirken bütün bu hedeflere tam anlamıyla ulaşabilmenin yolu öğretmen politikalarından geçmektedir. Diğer bir ifade ile eğitim sistemlerinin en temel unsuru olan öğretmenler öğretim programları aracılığı ile yeni yetişen nesillerin kodlarını yazmaktadır. Öğretmen niteliği ve öğretim programının etkililiği ile ülkedeki iyi yetişmiş insan gücü ve niteliği arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla öğretmen politikalarındaki etkililik, istikrar, toplumsal beklenti ve ihtiyaçlara cevap verme düzeyi eğitim sisteminin en önemli konusunu oluşturmaktadır. Benzer şekilde öğretim programlarının bireye, topluma ve evrene olan duyarlılığı ile değişime ve güncelliğe olan yönelimi eğitim sisteminin diğer temel konusudur. Bu bağlamda araştırmamız 2000’den sonra Türkiye’de öğretmen politikaları ve öğretim programları geliştirme çalışmalarını konu edinmektedir.

Bu çalışmada öğretmen politikaları ile öğretim programlarına ilişkin son 20 yılda yapılan çalışmalar derlenerek eğitim sistemi açısından ne anlama geldiğinin ortaya konulması ve bu değişikliklerin öğretimin niteliği ve gelecek perspektifi açısından yorumlanması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma desenlerinde doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırmaya konu edilen olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada Türkiye’de 2000 yılından sonra politikaları ile öğretim programlarına ilişkin çalışma ve değişiklikleri ortaya koymak amacıyla, 2000 yılı ile 2022 yılları arasında yayımlanan çeşitli politika belgeleri ve bu politikaların hayata geçirilme durumuna yönelik mevzuat ve uygulama değişikliklere ilişkin belgeler incelenmiştir. Bu kapsamda; ilgili döneme ait Milli Eğitim Şuraları, Kalkınma Planları, Stratejik Planlar, vizyon belgeleri, öğretmen strateji belgeleri, parti programları gibi politika belgeleri ile bu politikaların hayata geçirilme durumuna yönelik çeşitli yasa, yönetmelik, yönerge gibi mevzuat belgeleri, uygulamalara ilişkin yetkililerin açıklama ve söylemlerine başvurulmuştur. Ayrıca ilgili dönem ve konuya ilişkin kaleme alınan çeşitli tez, makale, araştırma raporu vb. belgelerden de yararlanılmıştır.

Guba ve Lincoln (1994)’e göre nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlikten ziyade inandırıcılık önemlidir. İnandırıcılık ölçütü olarak da inanılabilirlik, güvenilirlik, onaylı bilirlik ve aktarılabirlik ifade edilmektedir. Bu bağlamda araştırmada kullanılan politika belgelerin açık kaynak ve resmi evrak niteliğinde olması, kolay ulaşılabilir ve doğrulanabilir olması, araştırmacının inandırıcılığına dolayısıyla geçerlik ve güvenilirliğine katkı sunmaktadır.

Bulgular

Öğretmen Yetiştirme Sisteminin İyileştirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Atılan Adımlar

Ülkemizde öğretmen yetiştirme sisteminin tarihi 1826 yılındaki erkek öğretmen okullarına dayanmaktadır. Yaklaşık 200 yıllık bir zaman dilimi içerisinde yapılan onlarca değişikliğe rağmen öğretmen yetiştirme sisteminin istikrar kazandığını ve beklentileri karşıladığını söylemek mümkün

değildir. Büyük oranda okul isim değişikliğinden öteye gitmeyen adımlar son yıllarda da aynı hız ve mantıkla devam etmektedir. 2002 yılından itibaren öğretmen yetiştirme alanında niceliksel olarak çok sayıda değişikliğin yapıldığı görülmektedir. Bu değişiklikler somut olarak ifade edildiğinde;

- ▶ Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan öğretmen sayısı bu süre zarfında 650 bin artmıştır. 2002 yılında yaklaşık 500 bin olan öğretmen sayısı yaklaşık 1 milyon 150 sayısına ulaşmıştır. Bizzat Cumhurbaşkanının ifadesi ile son 20 yılda atanan öğretmen sayısı önceki 82 yılda atanandan fazla olup 22 sınıf mevcudu ile OECD ortalamasına ulaşılmış, İngiltere, Avustralya, Fransa gibi ülkeler geçilmiş, Almanya ve ABD ile aynı seviyeye gelinmiştir. Sınıf mevcutları ilköğretimde 15, liselerde 13 civarındadır (akparti.org, 2015; MEB, 2022).
- ▶ 1998 yılında MEB-YÖK arasında imzalanan işbirliği protokolü ile başlamış olan pedagojik formasyon programı bölüm ve üniversite bazında yaygınlaştırılarak devam etmiştir (MEB SGB, 2011; YÖK, 2006). İçeriği, hedef kitlesi, süresi, ücreti, uygulanma biçimi, kontenjanları son yirmi yıl içerisinde sürekli değişmiş, neredeyse isteyen her fakülte mezununa hitap edebilecek şekilde yaygınlaştırılmış ve esnetilmiştir.
- ▶ Daha önceleri uygulanan Devlet Memurluğu Sınavı (DMS) ve Kurumlar için Merkezi Eleme Sınavı (KMS) yerine, Öğretmen seçme ve atama işlemleri 2002 yılından itibaren ÖSYM tarafından yapılan Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır (ÖSYM, 2002). 2013 yılından itibaren öğretmen atamalarında KPSS Genel Kültür- Genel Yetenek sınavı ve KPSS Eğitim Bilimleri Sınavının yanında Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi (ÖABT) de uygulamaya koyulmuştur (Yalçınkaya ve Aktepe, 2016).
- ▶ Fen, Sosyal ve Anadolu türü olarak sınavla öğrenci alan okullara 1999 yılında yapılan

düzenleme ile öğretmen atanması da sınavla yapılmaya başlanmıştı. 2006, 2009, 2010, 2012, 2015, 2016, 2017 yıllarında yapılan düzenlemeler ile idare mahkemesinin iptal kararları sonrasında (Cankar, 2017; Demirci, 2012; MEB, 2017) yasal adımlar sonucunda sınavla öğrenci alan okullara da diğer okullar gibi tercih, kıdem, norm ve makam onayına bağlı olarak atama yapılmaya başlanmıştır.

- ▶ 2005 yılında öğretmenlik kariyer basamakları sistemine geçilmiş, yazılı sınav ve belge üzerinden yapılan değerlendirme sonucunda öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen kadroları ihdas edilmiştir. İdare mahkemesi ve anayasa mahkemesi tarafından iptal edilen maddeler ile yeni düzenlemelere gidilmiş ancak çok sayıda değişikliğe rağmen ilk ve son sınav 2005 yılında yapılmış, daha sonra bu uygulamadan vazgeçilmiş, 2021 yılında yasalaşan Öğretmenlik Meslek Kanunu ile aynı kariyer basamakları sisteminin farklı ek tazminatlarla yürürlüğe girmiştir (Cankar, 2017; MEB SGB, 2011; TEDMEM, 2022). 2022 yılında uygulamaya konulan Öğretmenlik Kariyer Basamakları uygulamasında meslekte 10 yılını tamamlayan öğretmenler "Uzman Öğretmenlik" kariyer basamağına yükselmek için başvuruda bulunabilirken, 2005 yılındaki uygulamada uzman öğretmen olanlar ise "Başöğretmen" kariyer basamağına yükselmek için başvurmuşlardır. Başvuruda bulunan öğretmenlerin "Uzman Öğretmenlik" için 180 saat, "Başöğretmenlik" için 210 saatlik online eğitimleri tamamlamaları ardından yapılacak yazılı sınavda başarılı olmaları gerekmektedir. Ayrıca başvuru şartlarını sağlayan, tezli- tezsiz, alan içi- alan dışı tüm yüksek lisans mezunları sınavsız şekilde "Uzman Öğretmenlik" kariyer basamağına, doktora programı mezunları ise "Başöğretmenlik" kariyer basamağına yükseltilmişlerdir. Uygulama neticesinde 595 bin 598 öğretmen öngörülen eğitimleri tamamlayıp uygulamaya başvurmuştur.

Başvuruda bulunan 422 bin 368'i sınav sonucuna göre, 94 bin 606'si ise yüksek lisans mezunu olmaları nedeniyle sınavdan muaf tutularak "Uzman Öğretmen" olmuştur. Önceki uygulamada "Uzman Öğretmen" unvanı alan 66 bin 422 öğretmen sınavla, 257 öğretmen ise doktora mezunu olmaları nedeniyle "Başöğretmen" unvanı almışlardır (NTV, 2022). Bu dönemde uygulamaya yönelik sendikalar, akademik çevreler ve öğretmenlerden çeşitli tepkiler gelmiştir. Bu tepkilerden bazıları uygulamanın kapsamını dar, öngörülen sürenin fazla, sınavın gereksiz- rencide edici olduğu yönünde iken bazıları ise neredeyse başvuran ve videoları dolduran herkesin kariyer basamaklarında yükselmesinin yanlış olduğu, bu durumun öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmalarını anlamsızlaştırdığı şeklindedir.

- ▶ 1998 yılında YÖK, MEB ve Dünya Bankası iş birliğinde Öğretmen Yeterliklerinin tespit edilmesi çalışmaları başlatılmış ve 2002 yılında yürürlüğe konulmuş, 2004, 2008, 2011, 2017 yıllarında yapılan çalışmalar ile komisyonlar oluşturulmuş, birkaç kez Öğretmen Strateji Belgeleri hazırlanmış, çok sayıda ana yeterlikler, alt yeterlikler ile performans göstergelerinden oluşan Mesleki Yeterlikler belirlenmiştir (MEB ÖYGGM, 2017).
- ▶ Öğretmen yetiştirme programlarında 1997 yılında yapılan yeniden yapılandırma çalışmaları sonrasında 2006 yılında değişikliğe gidilmiştir. Bu düzenleme ile ders dağılımları değiştirilmiş, ortaöğretim alanları için meslek bilgisi dersleri güncellenmiştir. 2017 yılında ise yenilenen müfredatla uyumlu öğretmenlik programlarına ihtiyaç duyulması, programların Bologna sürecine uyumlulaştırılması gibi nedenlerle öğretmenlik programlarının isim, içerik, ders ağırlıkları ve kredilerinde değişiklikler yapılmıştır (Çalışıcı, 2019).
- ▶ Bunların dışında değişik zamanlarda öğretmenlere alan değişikliği hakkı tanınmış,

toplu sözleşme hakkı verilmiş (2010), öğretmen adaylarına alan bilgisi sınavı getirilmiş (2013), demokratikleşme adımlarıyla birlikte kılık kıyafet yönetmeliği değiştirilmiş (2013), zorunlu hizmet bölgeleri güncellenmiş, öğretmen atamalarında mülakat uygulanmaya başlanmış (2016), eğitim bilimleri uzmanı Prof. Dr. Ziya Selçuk'un bakanlığı döneminde 2023 MEB Vizyon Belgesi açıklanarak birçok alanda reform yapılacağı ifade edilmiştir (Devlet Personel Başkanlığı, 2015; Karadaş, 2017; MEB ÖDSGM, 2016; MEB, 2018; meb.gov.tr, 2018; Öztürk, 2018; SETAV, 2016; Yıldırım, 2015).

- ▶ İlk kez 2005 yılında hayata geçirilen sözleşmeli öğretmenlik uygulaması 2009 yılında kaldırılmış, bu süre zarfında atanan öğretmenler 2011 yılında kadroya geçirilmiştir. 2016 yılında öğretmen istihdamında yeniden sözleşmeli öğretmenlik dönemi başlamış, sonraki süreçte yapılan düzenlemelerle model sözleşmeli öğretmenlerin 3 yıl sözleşmeli olarak çalıştıktan sonra kadroya geçirelmeleri şeklinde uygulanmıştır.

Öğretim Programlarının Geliştirilmesi ve Güncellenmesine Yönelik Atılan Adımlar

2000 yılından sonra program geliştirme sürecinde atılan en önemli adım 2005 yılında davranışçı anlayıştan vazgeçilerek yapılandırmacı bir öğretim modelinin benimsenmesidir. Bu paradigma değişimi tek başına Türkiye Cumhuriyeti Eğitim Sisteminde atılan en önemli reform adımlarından birisi olarak okullarda yaklaşık bir asırdır devam eden öğrenme-öğretme süreci ile öğretmen yetiştirme modelinin sil baştan formüle edilmesi anlamını taşımaktadır. Yapılandırmacı paradigma ile öğretmen ve öğrenci rolleri yeniden tanımlanmakta, öğretim programlarındaki kazanımlar yeni anlayışa uygun olarak güncellenmekte, okulun anlamı ve okulda yapılanlar etkinlik merkezli olarak değiştirilmekte, ulus-devlet ideolojisi ile soğuk savaş konseptine uygun insan yetiştirmeyi hedefleyen merkezîyetçi politikalar yerine ülkesel ve yerel gerçekliklere duyarlı

insan ve toplum merkezli öğretim programları ile eğitim politikalarının ön plana çıkması varsayılmıştır. Gelişmiş ülke eğitim sistemlerinin yaklaşık çeyrek asır önce gerçekleştirmiş oldukları değişim ve dönüşüm adımları Türk Milli Eğitim sistemine ancak 2005’li yıllarda ulaşabilmiştir. Bu paradigma değişiminin devamı olarak büyük çoğunluğu Hüseyin Çelik ile Ömer Dinçer’in bakanlıkları döneminde olmak üzere öğretim programlarının geliştirilmesi ve yenileştirilmesine yönelik olarak onlarca adım atılmış ve yasal mevzuat hazırlanmıştır. Ana başlıklar halinde ifade etmek gerekirse;

- ▶ Yaklaşık bir asırdır temel öğretim paradigması olarak benimsenmiş olan davranışçılık terkedilerek yerine yapılandırmacı öğretim paradigması 2005 yılında kabul edilmiştir (MEB, 2014).
- ▶ İlköğretim kademesinde bütün sınıfların öğretim programları güncellenmiş, zorunlu dersler ile haftalık ders yükü azaltılmış, yabancı dilde ders uygulamasına son verilmiş, mesleki ve teknik liselerin öğretim programları güncellenmiş ve ilkokul birinci sınıflarda el yazısı uygulamasına geçilmiştir (Çalışkan, 2004; MEB, 2014; MEB SGB, 2011).
- ▶ Eğitimde demokratikleşme adımları doğrultusunda Arapça, Kürtçe ile yaşayan dil ve lehçeler seçmeli dersler arasına alınmış, milli güvenlik derslerine son verilmiş, Kur’an kurslarına uygulanan yaş sınırı kaldırılmış, üniversite öğrencileri ve kamu çalışanlarına yönelik kıyafet serbestisi getirilmiş, değerler eğitimi yönergesi hazırlanmış, eğitimciler için etik ilkeler belirlenmiş ve üniversite sınavlarında meslek lisesi öğrencilerinin farklı bölümleri tercih etmeleri halinde uygulanan düşük katsayı engeli ortadan kaldırılmıştır (Berber, 2013; Hürriyet, 2013; Hürriyet, 2015; Karaca, 2012; Kaplan, 2012);
- ▶ 4+4+4 sistemi ile birlikte ilk, orta ve lise

müfredatlarında 2012, 2014 ve 2016 yıllarında yeniden güncellemeler yapılmıştır. 2017 yılında tekrar öğretim programlarında köklü değişikliğe gidileceği belirtilmiş, taslak müfredat askıya çıkarılarak eğitim paydaşlarının görüşüne sunulmuştur. Toplumun çeşitli kesimlerinden gelen görüş ve öneriler oluşturulan çalışma grupları eliyle incelenip değerlendirilmiş, ardından TTKB bünyesindeki komisyonlar eliyle müfredat oluşturma çalışmalarını tamamlanmıştır. Yeni müfredat 2017-2018 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur (MEB, 2014; MEB, 2017; MEB Sosyal Medya Hesabı, 2017; TTKB, 2017; Yeni Şafak Gazetesi, 2017).

Bütün bu değişiklikler incelendiğinde özellikle üç başlıkta 2002 yılından itibaren önemli yasal düzenlemelerin yapıldığı anlaşılmaktadır. 1) Öğretim programlarının sürekli olarak geliştirilmiş ve güncellenmiştir. 2) Değerler eğitimi kapsamında kazanımlar ve etik ilkeler bütün eğitim kurumları ve eğitimciler için temel kabul edilmiştir. 3) Demokratikleşme adımları doğrultusunda eğitimciler için hak ve özgürlüklerin yaygınlaştırılmasına yönelik çok sayıda adım atılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Atılan Adımların Eğitim Sistemi Açısından Anlamı

Türk Milli Eğitim Sisteminde 2000’li yıllardan sonra öğretmen yetiştirme ve öğretim programları açısından atılan adımlar irdelendiğinde niceliksel olarak oldukça fazla yenilik ve değişim yaşandığını söylemek mümkündür. Eğitim sistemi 2002’den sonra yenilik, değişim ve reform açısından adeta altın çağını yaşamıştır. 2022 yılına kadar 20 yıllık sürede göreve gelen 8 bakandan her biri “eğitimi yeniden yapılandırdıkları, sistemi değiştirdikleri, reform veya yenilik yaptıklarını” ifade etmişlerdir. Ak Parti Hükümetlerini ilk Milli Eğitim Bakanı olan Erkan Mumcu katılmış olduğu bir televizyon programında başında bulunduğu bakanlığın

hedeflerini "Birbirine bağlı sorunların çözülebilmesi için sorun çözecek bir yapıyı oluşturmak, Milli Eğitim Bakanlığı'nı personel açısından yeniden yapılandırmak" şeklinde ifade etmiştir (Alıcı, 2003). Yine bakan Mumcu bakanlığı sonrası yaptığı YÖK'e ilişkin değişikliklerle ilgili bir açıklamada "Bakanlığım dönemimde ilgili tüm tarafların mutabakatını arayan, oldukça açık, katılımcı bir reform sürecini yönettim" demiştir (Memurlar.net, 2003). İkinci Ak Parti Hükümeti olan 59. Hükümet Programında "Hükümetimiz eğitim alanında köklü bir reform hareketine girişecektir" ibaresi yer almaktadır (59. HP, 2003). 59. Hükümetin Milli Eğitim Bakanı olan Hüseyin Çelik 8 Mayıs 2009 tarihinde bakanlığı Nimet Çubukçuya teslim ettiği devir teslim töreninde "Yapısal reform olarak yapılması gereken ne varsa yapıldı. Tepki çekeceğini bile bile kimseden korkmadan reformlar yapıldı ve Bakanlık otomatik pilota bağlandı" demiştir (Cumhuriyet, 2009). Hüseyin Çelik 2016 yılında kişisel blog sayfasında yayımladığı "Milli Eğitimin Halleri" isimli yazı serisinde bakanlığı döneminde "Tüm olumsuz şartlara rağmen, yukarıda, 6 başlıkta sıralanan bütün alanlarda geçmişle mukayese edilemeyecek kadar büyük gelişme ve ilerlemeler kaydedilmiştir." İfadesine yer vermiştir (Çelik, 2016). Hüseyin Çelik sonrası bakanlık koltuğuna oturan Nimet Baş (Çubukçu) döneminde de benzer açıklamalar devam etmiştir. Bakan Çubukçu 2010-2014 dönemi Stratejik Planı sunuşunda "Dünyadaki gelişmeler, Türk kamu yönetiminde ve dolayısıyla eğitim yönetiminde kapsamlı bir yeniden yapılanma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır" diyerek sonraki dönemde yapılacak değişikliklerin nedenini açıklamıştır (2010-2014 Stratejik Planı Sunuşu). Bakan Çubukçu ortaöğretime geçiş sisteminde yapılan değişikliğe ilişkin değerlendirmesinde de "yeniden yapılandırma" vurgusunu tekrarlamış değişikliğin "eğitim politikaları doğrultusunda ortaöğretimin yeniden yapılandırılması çalışmalarını destekleyici" olduğunu belirtmiştir (Çelik, 2010). Çubukçu, gerçekleştirilen mesleki eğitim düzenlemelerin amacını ifade ederken de "reform" nitelemesinde bulunarak "**Milli Eğitim Bakanlığı olarak bizim bu alanda yapmaya çalıştığımız reformlar ve uygulamaya çalıştığımız politikalar, her şeyden önce uluslararası standartlara haiz bir meslek becerisini kazandırabilmek....**" sözlerini dile getirmiştir (Cumhuriyet, 2011). Ak Parti Hükümetlerinin 4. Milli Eğitim Bakanı olan Ömer Dinçer, kendi döneminde gerçekleştirilen değişikliklerin gerekçesini eğitim muhabirleriyle yapılan bir toplantıda "Mevcut yönetim yapısı ve örgütlenme şeklinin

etkisiz, yetersiz, gereğinden fazla büyük ve yüksek maliyetli olması yeni bir eğitim yönetimi yapısını mecbur kılıyor" şeklinde ifade etmiştir (haberler.com, 2011). Bakanlık sürecine ilişkin değerlendirmelerinde "Biz, MEB'de, 1940'lı, 1950'li yıllardan bugüne kadar gelmiş ve artık tüm dünyanın terk ettiği bir yönetim zihniyetini, bir eğitim yaklaşım tarzını değiştirmeye çalıştık. Daha demokratik, daha esnek bir eğitim sistemi kurgulamaya çalıştık" demiştir (sondakika.com, 2013). MEB resmi internet sitesinde yayımlanan veda mesajında da "Değerli mesai arkadaşlarım, Milli Eğitim Bakanlığı'nda göreve geldiğimiz günden bu yana eğitim için sayısız reformlar yaptık, projeler yürüttük. Pek çok yeniliği hayata geçirmenin gururunu beraber yaşadık." Sözlerine yer vermiştir (haber7.com, 2013). Ömer Dinçer sonrası bakanlık koltuğuna oturan Nabi Avcı döneminde de "reform" nitelemeleri devam etmiştir. 61. Hükümet Programında "Yükseköğretim Sistemimiz, bu dönemde tüm yönleriyle reforme edilecektir" denilmiştir (Cankar, 2017). Bakan Avcı döneminde gerçekleşen dershanelerin kapatılıp özel okula dönüşümüne yönelik "Bu dershane konusu çok daha geniş kapsamlı büyük bir eğitim reformunun bileşenlerinden sadece bir tanesi" değerlendirmesinde bulunmuştur (Yeniakit, 2013). 2015 yılı bütçe görüşmelerinde TBMM Genel Kurulunda "Zorunlu eğitimin süresini 8 yıldan 12 yıla çıkararak eğitim reformu yine hükümetlerimiz döneminde yapılmıştır. Bu reformlar sayesinde Türkiye'de eğitimin her kademesindeki okullarda ve ortalama eğitim süresinde artış sağlanmıştır. Bu konudaki gelişmeler, İnsani Gelişme Raporu'ndaki İnsani Gelişme Endeksi'nde de karşılık bulmuştur." sözleriyle "reform" vurgusunu yinelemiştir (cnnturk.com, 2014). İsmet Yılmaz'ın bakanlık dönemi gerçekleştirilen değişikliklerin sıklıkla "reform" olarak ifade edildiği bir dönem olarak göze çarpmaktadır. Bakan Yılmaz önceki dönemlerde hayat geçirilen 4+4+4 sistem değişikliğini "4+4+4 en büyük reformdur." sözleriyle değerlendirmiştir (kamusaaati.com, 2016). Bir vakıf üniversitesinin akademik yıl açılış konuşmasında da "Yüksek eğitim reformunu hayata geçireceğiz. Yüksek eğitim kalite kurulunu oluşturacağız..." sözlerine yer vermiştir (habertürk, 2016). Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulunun 'Mesleki Eğitimdeki Yenilikler' konulu toplantısında "Gerçekten çok büyük şeyler yaptık. Bu yapmış olduğumuz değişim ve reformların bir başka iktidar döneminde tek bir tanesi yapılmış olsaydı o iktidarı hayırla anmak için yeterliydi. Ama daha çok yapacağımız reformlar var..." sözlerini dile getirmiştir

(cumhuriyet, 2016). Yine İsmet Yılmaz döneminde 5. Sınıflarda İngilizce hazırlık gibi konuları içeren değişiklikler dönemin Başbakanı Binali Yıldırım tarafından *"eğitimde reform paketi"* olarak isimlendirilmiştir (Erdoğan, 2016). İsmet Yılmaz'ın ardından bakanlık koltuğunu Ziya Selçuk devralmıştır. Milli Eğitim Bakanı Selçuk yaptığı bir açıklamada *"Eğitimden beklentimizi giderek arttırıyoruz. Çok büyük bir değişimin tam ortasındayız. Dünya çok büyük bir kırılma yaşıyor. Eğitimden yeni bir hikâye yazması bekleniyor."* sözleriyle yapılacak değişimlere işaret etmiştir (Ülkar, 2020). Selçuk döneminde hazırlanan 2019-2023 Stratejik Planı gazetelerde *"Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk 'devrim'e hazırlanıyor İşte MEB'in yeni 'stratejik Plan'ı"* şeklinde haber olmuştur (internethaber, 2019). Bakan Selçuk ortaöğretimdeki ders sayısına ilişkin değerlendirmelerinde *"Burada sadece ders sayısının çocukların ihtiyacına göre yeniden yapılandırılması ile ilgili bir çalışma var. Bu sadece ders sayısı ile ilgili değil, ortaöğretim yeniden yapılandırılması ve ortaöğretimde kalitenin yükseltilmesiyle ilgili bir çalışma."* yorumunda bulunmuştur (cumhuriyet, 2019). Yine bu dönemde Cumhurbaşkanı Erdoğan bir açılış programında *"Önümüzdeki dönemde önceliğimiz aileden başlayarak çocuklarımızı hakıyla yetiştirmek şarttır. Bu değişim sıradan müfredat tadilatından ziyade topyekûn eğitim-öğretim reformu gerektirir."* sözlerini dile getirmiştir (sözcü.com, 2020). AK Parti Hükümetlerinin 8. Milli Eğitim Bakanı olan ve 2022 yılı itibariyle görevine devam eden Mahmut Özer ise seleflerine nazaran *"reform, sistem değişikliği ve yeniden yapılandırma"* gibi kavramlara mesafeli yaklaşmış ve 2022 yılı bütçe görüşmelerinde kendisinden önceki bakanların reform yaptığı için eleştirildiğini anımsatarak, *"Ben reform yapmadığım, öyle bir talep olmadığı için eleştiriliyorum. Ben bir eğitimci olarak reforma karşı değilim ama her bakanla bir reform yapılmasına karşıyım."* ifadelerini kullanmıştır. Bakan Özer sözlerinin devamında da reform yerine iyileştirme vurgusunda bulunarak *"Gelinen noktada, yeni bir reform değil, sınav sistemindeki değişiklikler değil, tam tersine okul öncesinden yükseköğretime kadar vermiş olduğumuz hizmetlerin kalitelerine odaklanmamız gerekiyor. Sürekli iyileştirme kültürüyle eğitimin tüm birimlerine derç etmemiz gerekiyor."* Sözlerine yer vermiştir (meb.gov.tr, 2021).

Niceliksel olarak bakıldığında yirmi yıllık bu dönem içerisinde atılan adımların cumhuriyet döneminden 2002'li yıllara kadar atılan adımlardan daha fazla, etkili ve dönüştürücü olduğunu

söylemek mümkündür. Sayısal olarak 2002 öncesi ile kıyaslandığında hem öğretmen hem de öğrenci açısından yüzde yüzden fazla bir artış olması beraberinde daha köklü ve dönüştürücü adımları da getirmektedir. Burada sorulması gereken temel soru öğrenci ve öğretmen sayılarında yaşanan yüzde yüz gibi bir artış ile öğretmen ve programa konularında yapılan çok sayıda değişiklik ile yenileşme adımının niteliksel açıdan ne anlam taşıdığı ve eğitim sisteminin etkililiğini hangi ölçüde yükselttiğidir. Bu çalışma kapsamında ulaşılan bulgular gerek öğretmen yetiştirme sisteminde gerekse öğretim programları alanında atılan çok sayıda adımın büyük oranda niceliksel olduğu ve birbirini tekrar ettiği, dolayısıyla niteliğe çok fazla katkı sağlamadığı noktasında yoğunlaşmaktadır. Fen ve sosyal bilimler gibi okullara bazen sınavla öğretmen alınmakta bazen doğrudan atama yapılmakta; öğretmen atamaları bazen sözleşmeli bazen kadrolu bazen de ücretli öğretmen görevlendirmeleri şeklinde gerçekleştirilmekte (2022 yılı itibariyle 80 bin kadar ücretli öğretmen görevlendirildiği söylenmektedir ki bu oran toplan öğretmen sayısının yüzde 7'sini oluşturmaktadır); öğretmen yetiştirmek için eğitim fakülteleri kurulmakta ancak bazen diğer bütün fakülte mezunlarının da öğretmen olabileceği dile getirilmekte; her yıl yaklaşık 50 bin öğretmen adayının eğitim fakültelerinden mezun olmasına ve halihazırda formasyon alanlarla birlikte 500 binden fazla öğretmen adayının atanmak için beklemesine rağmen hala eğitim fakültesi kontenjanları arttırılmakta ve bazen pedagojik formasyon alan herkesin öğretmen olacağı kararı alınmakta bazen bunun yerine tezsiz yüksek lisans şartı koşulmakta; bazen öğretmen ve yöneticiler için lisansüstü eğitimi teşvik etmek için ek ücret verilmekte bazen bu ücret kesilmekte; bazen öğretmenler için kariyer basamakları uygulamasına başlanmakta sonra bundan vazgeçilmekte daha sonra aradan 18 yıl geçtikten sonra 2022 yılında önemli ve yeni bir uygulama gibi tekrar yasalaştırılmakta; bir taraftan büyük tartışmalarla dershaneciliğin eğitimsel olmadığından yola çıkılarak yasaklanması diğer taraftan ortaya çıkan boşluğun bizzat yüzde yüz zamlı ücret ödemek suretiyle okulun kadrolu öğretmenleri tarafından doldurulması sonrasında ise etüt merkezleri adı altında dershaneciliğin tekrar eski popülaritesini ve yaygınlığını yakalaması; bölgelere göre öğretmen dağılımında adaletsizlik olduğundan hareketle zorunlu hizmet uygulamasına başlanmakta seçim yılları bundan vazgeçilmekte sonra bazı bölgeler için bu uygulama genişletilmekte; neredeyse her iki yılda bir program değişikliği yapılmakta ancak yapılandırmacı olduğu

söylenen program sürekli merkezden öğretmenler dışı aktörlerce yenilenmekte; öğretim programının yapılandırma olduğu söylenmesine karşın sınıf yapısı, öğrenci sayısı, merkezîyetçi öğretim politikaları, eğitim sistemi, yönetici seçimi gibi hususlarda davranışçılık olarak bilinen dış kontrol mekanizmalı hiyerarşik model ısrarla devam ettirilmekte; bir taraftan bütün kitaplar öğrencilere ücretsiz dağıtılırken bir taraftan birçok okul tarafından bu kitaplar bypas edilerek velilere ek kitap aldırılmakta; yıllardır hazırlıkları yapıldığı söylenen öğretmenlik meslek kanununun öğretmenleri ve eğitim sendikalarını tatmin etmeyecek şekilde sadece kariyer basamaklarına ilişkin birkaç maddeden oluşacak şekilde yasalaşmaktadır. Bu adımların niçin atıldığı veya önceki uygulamalardan neden vazgeçildiğine yönelik gerek kamuoyunu gerekse eğitim camiasını tatmin edecek bir açıklama yapılmamakta, amacı ve gerekçesi net olarak ortaya konmadığı için neredeyse her adımdan kısa bir süre sonra vazgeçilmekte ve daha yeni bir adım arayışı başlamaktadır. Bu süre içerisinde bakanlık üst düzey yönetiminde değişim yaşanacağı için sil baştan yenilik ve değişim döngüsü tekrar başlamaktadır. Aynı hükümetin farklı eğitim bakanları arasında devamlılık ve süreklilik yerine yenilik, değişim ve reform yapma adına sıklıkla niceliksel adımlar tekrar tekrar sil baştan tedavüle sokulmaktadır. Ulusal ve uluslararası sınavlarda öğrencilerin başarı düzeyi, üniversite mezunlarının iş bulma oranları, mesleki ve teknik okulları yerine akademik lise kontenjanlarında yoğunluk yaşanması ve dolayısıyla ülkedeki üretime ve ihracata bağlı olarak ortaya çıkan kişi başına düşen milli gelirin son yıllarda sürekli azalması eğitimde nitelik sorununu daha fazla gündeme taşımaktadır (İlhan, Aslanargun, Kılıç ve Shakuat, 2018; Bilge ve Aslanargun, 2018).

Temel eğitimin zorunlu olması ve bu sürecin 12 yıla çıkarılması eğitim sisteminin yükünü arttırmıştır. Mevcut sorunlara ilaveten ortaya çıkan bu ek yük, daha fazla madde ve insan kaynağı olanaklarını zorunlu hale getirmiştir. Yerel, toplumsal ve evrensel dengeler ile sürekli ortaya çıkan yeni gelişmeler dinamik, esnek, kararlı ve sürdürülebilir bir eğitim sistemini zorunlu hale getirmektedir. Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan eğitimde istikamet ve nitelik arayışı aradan yaklaşık iki asra yakın bir süre geçmesine ilk günkü derinliğinden yoksun bir şekilde devam etmektedir. Niceliksel eğilimler, görüntüye aşırı önem verme refleksiyle hazırlanan ancak öncelikle politika yapımcıların uygulamaktan kaçındığı ideal yasal düzenlemeler, amacı ve gerekçesi yeterince açıklanmadan

ve tartışılmadan merkezîyetçiliğin ürünü olan bürokratik adımlar mevcut sorunların derinleşerek sürdürülmesine neden olmaktadır. Öğretmenlerin temel aktör olarak yer almadığı, yerel düzeyden başlamayan ve öğrencilerin daha iyi öğrenmesine hizmet etmeyen hiçbir adımın sorunları çözmesi mümkün değildir. UNESCO raporlarının ilk sayfasında yer alan ve yeterince anlamlı olan "bir eğitim sisteminin niteliği öğretmenin niteliğinden üstün olamaz" sözü öğretmene verilmesi gereken önemi oldukça net bir şekilde ifade etmektedir.

Kaynakça

- Akparti.org (2015). 2015 Genel Seçimleri Seçim Beyannamesi. [Seçim Beyannamesi]. Erişim Adresi <https://www.akparti.org.tr/media/318795/7-haziran-2015-edited.pdf>
- Alıcı, U. (2003). Bakan Erkan Mumcu: 'Türban Milli Eğitim Bakanlığının Sorunu Değildir' . Erişim Adresi <http://www.habervitrini.com/bakan-erkan-mumcuturban-milli-egitim-bakanliginin-sorunu-degidir/48188>
- Berber, M.A., (2013, 8 Ekim) Kamuda Başörtüsü Yasağı Kalktı. Erişim Adresi <https://www.sabah.com.tr/gundem/2013/10/08/kamuda-basortusu-yasagi-kalkti>
- Bilge, B. ve Aslanargun, E. (2018). Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerine Okul Müdürlerinin Katkıları, *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, pp, 278-303.
- Cankar, B. (2017). *Milli Eğitim Bakanları ve Eğitim Faaliyetleri (1999-2016)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi. Kırıkkale
- Cankar, B. ve Taş, A. (2017). Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt 7 Sayı 2, s. 189-210
- Cnnturk.com (2014, 17 Aralık). Nabi Avcı: "Osmanlıca'yı Zorunlu Yapmaya Gerek Yok". Erişim Adresi <https://www.cnnturk.com/haber/turkiye/nabi-avci-osmanlicayi-zorunlu-yapmaya-gerek-yok>
- Cumhuriyet.com (2009,8 Mayıs). "Yerle Bir Edilen Milli Eğitim". Erişim Adresi <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yerle-bir-edilen-milli-egitim-60288>
- Cumhuriyet.com (2011, 30 Mayıs). Son 8 yılda sıçrama kaydettik' . Erişim Adresi <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/son-8-yilda-sicrama->

- [kaydettik-253576](#)
- Cumhuriyet.com (2016, 9 Aralık). MEB Bakanı Yılmaz: Türkiye'nin Eğitimi Çok İyi Bir Noktaya İlerliyor. Erişim Adresi <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/meb-bakani-yilmaz-turkiyenin-egitimi-cok-iyi-bir-noktaya-ilerliyor-642699>
- Cumhuriyet.com (2019, 23 Mart). Ortaöğretimde Yine Sistem Değişiyor! Erişim Adresi <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ortaogretimde-yine-sistem-degisiyor-1309449>
- Çalışıcı, B. (2019). *2006-2018 Yılları Arasında Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Politikalarına İlişkin Bir Değerlendirme.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara
- Çalışkan, E. (2004, 12 Ağustos). MEB'den İddialı Müfredat Değişikliği. Erişim Adresi <https://bianet.org/bianet/egitim/40626-mebden-iddiali-mufredat-degisikligi>
- Çelik, H. (2016). Milli Eğitimin Halleri – 2. Erişim Adresi <http://www.huseyincelik.net/milli-egitimin-halleri--2>
- Çelik, Z. (2010, 30 Haziran). Ortaöğretime Geçişin Yeniden Düzenlenmesi. Erişim Adresi <https://www.setav.org/ortaogretime-gecisin-yeniden-duzenlenmesi/>
- Demirci, C. (2012). Anadolu Liselerine Öğretmen Atama Sorunu. Erişim Adresi <http://www.turkiyeegitim.com/anadolu-liselerine-ogretmen-atamasi-sorunu41597h.htm>
- Devlet Personel Başkanlığı. (2015). Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali Ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 Ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme. [Toplu Sözleşme Metni].
- Erdoğan, L. (2016, 6 Ekim). Milli Eğitim Reform Paketini Açıkladı. Erişim Adresi <https://www.turkiyeegitim.com/milli-egitim-reform-paketini-acikladi-79703h.htm>
- Guba, E. G., ve Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(163-194), 105.
- Haber7.com (2013, 25 Ocak). Ömer Dinçer'den Veda Mesajı. Erişim Adresi <https://www.haber7.com/ic-politika/haber/981674-omer-dincerden-veda-mesaji>
- Haberler.com (2011, 14 Eylül). Milli Eğitim Bakanlığı Yeni Yapılanmaya Gidiyor. Erişim Adresi <https://www.haberler.com/egitim/milli-egitim-bakanligi-yeni-yapilanmaya-gidiyor-2991252->
- [haberi/](#)
- Habertürk.com (2016, 10 Ekim). İsmet Yılmaz: Yüksek Eğitim Reformunu Hayata Geçireceğiz. Erişim Adresi <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1312998-universitelerin-bir-gorevi-de-15-temmuz-ruhunu-gelecek-nesillere-aktarmak>
- Hürriyet (2015, 24 Ekim). Seçmeli Arapça Tartışması. Erişim Adresi <http://www.radikal.com.tr/turkiye/secmeli-arapca-tartismasi-1458523/>
- Hürriyet. (2013, 6 Şubat). İşte "Seçmeli Kürtçe"nin Türkiye haritası. Erişim Adresi <http://www.hurriyet.com.tr/iste-secmeli-kurtce-nin-turkiye-haritasi-22534618>
- İlgan, A, Aslanargun, E, Kılıç, Y ve Shakuat. S. (2018). Comparing Turkish and Pakistani teachers' professionalism, *The International Education Journal: Comparative Perspectives*, 17 (2), pp.1-15.
- İnternethaber.com (2019). Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk 'Devrim'e Hazırlanıyor İşte MEB'in Yeni 'Stratejik Plan'ı. Erişim Adresi <https://www.internethaber.com/milli-egitim-bakani-ziya-selcuk-devrime-hazirlaniyor-iste-mebin-yeni-stratejik-plani-foto-galerisi-1930839.htm>
- Kamusaati.com. (2016, 26 Kasım). İsmet Yılmaz: "4+4+4 En Büyük Reformdur". Erişim Adresi <https://www.kamusaati.com/egitim-haberleri/ismet-yilmaz-444-en-buyuk-reformdur-h17699.html>
- Karaca, E. (2012, 26 Ocak). Milli Güvenlik Dersi Kalkınca Okullarda Militarizm Bitti mi? Erişim Adresi <https://bianet.org/bianet/genclik/135729-milli-guvenlik-dersikalkinca-okullarda-militarizm-bitti-mi>
- Karadaş, A. (2017, 14 Aralık). Öğretmen Atamalarında Yeni Mülakat Sistemi. Erişim Adresi <http://www.mebpersonel.com/ogretmen-atamalar/ogretmen-atamalarindayeni-mulakat-sistemi-h218970.html>
- Kaplan, P. (2012, 3 Ocak). 19 Yıl Sonra Katsayı Farkı Olmadan Sınava Girilecek. Erişim Adresi <http://www.haberturk.com/yazarlar/pervin-kaplan/702466-13-yil-sonrakatsayi-farki-olmadan-sinava-girilecek>
- MEB. (2014). *MEB 2013 Yılı Faaliyet Raporu.* [Faaliyet

- Raporu]. Ankara
- MEB. (2018). *Güçlü Yarınlar İçin 2023 Eğitim Vizyonu*. Ankara: MEB.
- MEB. (2017). *MEB 2016 Yılı Faaliyet Raporu*. [Faaliyet Raporu]. Ankara
- MEB. (2022). *Milli Eğitim İstatistikleri; Örgün Eğitim 2021-2022*. Erişim Adresi: https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460
- MEB SGB. (2011). *Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi*. Ankara.
- MEB ÖDSHGGM. (2016). *Asli Öğretmenliğe Geçiş Sınavı E-Kılavuzu*. [Sınav Kılavuzu]. Ankara
- MEB ÖYGGM. (2017). *Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023*. Erişim Adresi http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/09140719_Strateji_Belgesi_Resmi_Gazete_sonrasY_ilan.pdf
- Meb.gov.tr. (2018, 8 Mayıs). Öğretmen performans sistemi bu yıl uygulanmayacak. Erişim Adresi <http://www.meb.gov.tr/ogretmen-performans-sistemi-bu-yiluygulanmayacak/haber/16334/tr>
- Meb.gov.tr. (2021, 12 Aralık). Bakan Özer, Millî Eğitim Bakanlığının 2022 Yılı Bütçesi Üzerinde TBMM Genel Kuruluna Hitap Etti. Erişim Adresi <http://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-mill-egitim-bakanliginin-2022-yili-butcesi-uzerinde-tbmm-genel-kuruluna-hitap-etti/haber/24817/tr>
- MEB Sosyal Medya Hesabı. (2017, 18 Temmuz). Bakan Yılmaz, yeni müfredatı açıkladı. Erişim Adresi <https://www.facebook.com/milliegitimbakanligi/posts/1968351806524204>
- Memurlar.net (2003) Mili Eğitim eski Bakanı Erkan Mumcu, YÖK taslağıyla ilgili önemli. Erişim Adresi <https://www.memurlar.net/haber/2368/mili-egitim-eski-bakani-erkan-mumcu-nun-yok-taslagiyla-ilgili-onemli-aciklamalarini-okumak-icin-tiklayin.html>
- NTV. (2022). *Uzman Öğretmenlik Sınav Sonuçları Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Açıklandı*. Erişim Adresi: <https://www.ntv.com.tr/turkiye/uzman-ogretmenlik-sinav-sonuclari-aciklandi-2022-meb-ogretmenlik-kariyer-basamaklari-sinav-sonucu,ssZMtJ0hcUS4nfNCz6k9dQ>
- ÖSYM. (2002). 13.05.2022 Tarihli KPSS Duyurusu. <https://www.osym.gov.tr/TR,3548/13052002-tarihli-kpss-basin-duyurusu.html>
- Öztürk, F. (2018, 26 Mart). Öğretmen Performans Değerlendirme Sistemi: Ne getiriyor, sendikalar neden karşı? Erişim Adresi <https://www.bbc.com/turkce/haberlerturkiye-43544926>
- SETAV. (2016, 29 Aralık). 2016'da Eğitim Ve Sosyal Politikalar. Erişim Adresi <https://www.setav.org/2016da-egitim-ve-sosyal-politikalar/>
- Sondakika.com. (2013, 25 Ocak). Eski Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, MEB'de düzenlenen törenle görevini Nabi Avcı'ya devretti. Erişim Adresi <https://www.sondakika.com/haber/haber-meb-de-devir-teslim-toreni-2-son-4276738/>
- Sozcu.com. (2020, 19 Ekim). Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Eğitimde Reform Sinyali. Erişim Adresi <https://www.sozcu.com.tr/2020/egitim/cumhurbaskani-erdogandan-egitim-reformu-sinyali-6087768/>
- TEDMEM. (2022). Öğretmenlik Meslek Kanunu" ve "Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği Taslağı"na ilişkin TEDMEM Görüş. Erişim Adresi <https://tedmem.org/mem-notlari/gorus/ogretmenlik-meslek-kanunu-ve-aday-ogretmenlik-ve-ogretmenlik-kariyer-basamaklari-yonetmeligine-iliskin-tedmemgorusu#:~:text=Kanun%20metninde%20%C3%B6%C4%9Fretmenlik%20mesle%C4%9Fi%3B%20aday,%C3%BCzere%20%C3%BC%20kariyer%20basama%C4%9F%C4%B1na%20ayr%C4%B1lmaktad%C4%B1r.>
- TTKB. (2017). *Müfredat Yenileme ve Değişiklik Çalışmaları Üzerine...* Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara. Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf
- Ülkar, E. (2020, 4 Temmuz). Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, ERG'nin Youtube Sayfasında Canlı Yayınlanan 17'inci Eğitimde İyi Örnekler Konferansı'na Katıldı. Erişim Adresi <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/bakan-selcuk-egitimden-yeni-bir-hikaye-yazmasi-bekleniyor-41557099>
- Yalçınkaya E. ve Aktepe V. (2016). *Öğretmen yetiştirmenin tarihçesi. Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi, pp. 397-428
- Yeniakit.com (2013,27 Aralık). Mağduriyet Yok Reform Var. Erişim Adresi <https://www.yeniakit.com.tr/haber/magduriyet-yok-reform->

var-7621.html

- Yenişafak Gazetesi. (2017, 13 Ocak). MEB Yeni Müfredat Taslağı Görüşe Açıldı. Erişim Adresi <https://www.yenisafak.com/meb-yeni-mufredat-taslagi-goruse-acildi-h2596396>
- Yıldırım, A., ve Simsek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, H. (2015). *100 Soruda Eğitim-Bir-Sen ve Sendikacılık*. Eğitim-Bir-Sen Yayınları. Ankara
- YÖK (2006). Eğitim Fakültelerinde Uygulanacak Yeni Programlar Hakkında Açıklama. Erişim Adresi <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/>
59. Hp. (2003). *59. Hükümet Programı*. Resmi Gazete. Erişim Adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/03https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/03/20030324.htm>
- 2010-2014 SP (2009). *2010-2014 Dönemi Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı*. Erişim Adresi <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/225/Milli+Egitim+Bakanligi+2010-2014>